



**EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS**  
**COUR EUROPEENNE DES DROITS DE L'HOMME**  
**VIIES OSAKOND**  
**OTSUS**  
**VASTUVÕETAVUSE KOHTA**

Kaebus nr 7157/05

Aleksey Vayser

*versus* Eesti

Euroopa Inimõiguste Kohus (viies osakond), olles 5. jaanuaril 2010 kokku tulnud kojana, kuhu kuuluvad:

Peer Lorenzen, esimees,

Renate Jaeger,

Karel Jungwiert,

Rait Maruste,

Mark Villiger,

Isabelle Berro-Lefèvre,

Mirjana Lazarova Trajkovska, kohtunikud,

ja Claudia Westerdiek, osakonna sekretär,

võttes arvesse 10. veebruaril 2005 esitatud kaebust,

võttes arvesse kostjariigi seisukohti ja kaebaja vastuses esitatud seisukohti,

olles pidanud nõu, teeb järgmise otsuse.

**ASJAOLUD**

Kaebaja on Eesti Vabariigi kodanik Aleksey Vayser, kes on sündinud 1975. aastal ja elab Tallinnas. Teda esindas EIKis Tallinnas tegutsev jurist L. Olovjanishnikov. Eesti valitsust („valitsus“) esindas M. Kuurberg Välisministeeriumist.

**A. Kohtuasja asjaolud**

Poolte esitatud asjaolud võib kokku võtta järgmiselt.

*1. Kuriteo matkimisega seotud faktilised asjaolud*

Kaebaja oli äriühingu B.E.I. Survey OÜ juhataja. Eelnimetatud äriühing tegeleb vedelkütuse normidele vastavuse järelevalvega ning väljastab vastavussertifikaate.

30. mail 2003 külastas vedelkütuseäri alustamisest ning vedelkütuse ladustamise ja sertifitseerimise hindadest huvitatud Zh. B.E.I. Survey OÜ-d ja kohtus kaebajaga. Viimane

andis Zh.-le äriühingu teostatavate analüüside hinnakirja. Zh. väitel ütles kaebaja talle, et on võimalik väljastada vastavussertifikaati ka kütusele, mis ei vasta tegelikult kehtivatele kvaliteedinõuetele, kui kütust müüakse maal, väiksemates kohtades, kus kontrolli ei ole. Zh. väitel vihjas kaebaja "võimalustele", juhul kui nad leiavad ühise keele ja et sellisel juhul võib Zh. ise kütuseproovid kohale tuua, kuigi muidu peaks labori esindaja kütusepaakidest proovid võtma. Kaebaja ütles, et tema äraolekul asendab teda äriühingu ekspert D. Zh. leppis kaebajaga kokku, et ta toob proovid järgmisel nädalal.

2. juunil 2003 teatas Zh. politseile, et B.E.I. Survey OÜ väljastab vastavussertifikaate kütusele, mis tegelikult kehtivatele nõuetele ei vasta. Samal päeval alustati kriminaalmenetlust kaebaja ja D. poolt altkäemaksu võtmise kahtlustuses. Zh kuulati tunnistajana üle ja ta nõustus tegema politseiga koostööd altkäemaksu andmise kuriteo matkimiseks.

3. juunil 2003 andis Tallinna Halduskohtu esimees loa Zh., kaebaja ja D. vestluste pealtkuulamiseks ja salajaseks heli- ning videosalvestuseks, samuti Zh. abil altkäemaksu andmise kuriteo matkimiseks, et koguda kaebaja vastu tõendeid. Luba anti 15 päevaks ning see kehtis 2. juulini 2003. Loa võis vaidlustada 30 päeva jooksul.

Samal päeval võtsid politseiametnikud Zh. kütusest proovid. Zh. sõnul oli tegemist seguga nõuetele vastavast ja mittevastavast kütusest. Kuriteo matkimiseks anti Zh.-le plastpudel 1,5 liitri kütusega.

4. juuni 2003 pärastlõunal läks Zh. kaebaja kontorisse ja andis talle analüüsi teostamiseks kütuseproovi, öeldes, et tal on veoautos 20m<sup>3</sup> kütust ning et selle kütuse ostmisest huvitatud kliendid soovivad näha vastavussertifikaati. Zh. ja kaebaja arutasid analüüside tasu üle; kaebaja nimetas erinevaid summasid suurusega ligikaudu 6000 Eesti krooni (umbes 380 eurot), ilmselt hinnakirja alusel. Kaebaja küsis, kas Zh. soovib kvaliteedinäitajate kohta tõest teavet, millele Zh. vastas jaatavalt ja lisas, et kui midagi ei sobi, võiks kaebaja talle helistada. Kaebaja nõustus. Zh. andis talle 3000 krooni (190 eurot) sularahas, tšekki vastu saamata.

Kütuse analüüsi teostas tegelikult teise äriühingu labor, kaebaja äriühing vahendas analüüside tegemist.

4. juuni 2003 õhtul helistas kaebaja Zh.-le ja ütles, et testide tulemused ei olnud head ning et mitu näitajat ei vasta kehtivatele normidele. Ta küsis Zh.-lt, kas viimasel on ettepanekuid ja kas nad jätkavad. Zh. kahtles alguses, ent nõustus seejärel kaebajaga selles, et testi tulemused ei ole põhimõttelise tähtsusega ning lisas, et igal juhul kasutatakse kütust maal traktorites. Nad leppisid kokku, et kohtuvad järgmisel päeval.

5. juunil 2003 läks Zh. kaebaja kontorisse. Kaebaja ütles, et analüüsid on tehtud ja tulemused on halvad. Nad olid üksmeelel, et probleemi ei ole, kui kütust kasutatakse traktorites. Kaebaja andis Zh.-le kütuse nõuetelevastavuse sertifikaadi, millele kirjutas enda ja D. allkirjad. Zh. maksis kaebajale 4000 krooni ja sai arve summale 3307 krooni ja 85 senti (210 eurot).

Samal päeval otsis politsei kaebaja kontori läbi ja konfiskeeris sularaha, sularahaarve, sertifikaadi ja muid dokumente. Kaebaja kuulati kahtlustatavana üle. Kaebajal oli kogu kriminaalmenetluse ajal advokaat.

## *2. Kohtumenetlus*

20. juunil 2003 sõlmis kaebaja prokuratuuriga lihtmenetluse kokkuleppe.

30. septembril 2003 arutas Tallinna Linnakohus kõnealust kohtuasja. Kaebaja tunnistas ennast süüdi dokumentide võltsimises, kuid mitte altkäemaksu võtmises. Kaebaja väitis, et raha, mille ta sai, oli tema äriühingu saadav tasu. Et kaebaja ennast kõikides süüdistustes süüdi ei tunnistanud, lõpetas kohus lihtmenetluse ja saatis asja prokuratuurile üldmenetluse jätkamiseks tagasi.

30. oktoobril 2003 koostati süüdistusakt. Kaebajat süüdistati altkäemaksu võtmises ja dokumendi võltsimises. Süüdistuse kohaselt oli ta võtnud altkäemaksu summas 7000 krooni

(450 eurot) vastutasuks selle eest, et ta väljastas vastavussertifikaadi kütusele, mis tegelikult kehtivatele kvaliteedinõuetele ei vastanud. Ka oli kaebaja võltsinud D., B.E.I. Survey OÜ ekssperdi, allkirja sertifikaadil.

29. aprillil 2004 mõistis Tallinna Linnakohus kaebaja süüdi. Kaebajale mõisteti kaks aastat vangistust, millest kuus kuud kuulus ärakandmisele ja ülejäänud osas vabastati ta tingimisi.

Kohtuotsuse kohaselt tunnistas kaebaja ennast võltsimises süüdi. Kaebaja ei tunnistanud ennast süüdi altkäemaksu võtmises, väites, et Zh. tasus vastavalt hinnakirjale ning et analüüside hind oli 7000 krooni olenemata nende tulemusest. Kaebaja ei olnud saanud arvet väljastada, sest enne tuli politsei. Kaebaja sõnul märkis ta sertifikaadile kõrgemad kvaliteedinäitajad Zh. palvel. Zh. oli selgitanud, et kütust kasutatakse põllumajanduslikel eesmärkidel ja kaebaja väitel oleks sellist kütust tõepoolest võimalik kasutada kooskõlas GOST (*государственный стандарт*; nõukogude, hiljem Sõltumatute Riikide Ühenduse standard) normidega Venemaa päritolu traktorites.

Kohtus tunnistusi andnud Zh. väitel sai ta kaitsepolitseilt pudeli kehtivatele kvaliteedinõuetele mittevastavat kütust ja raha altkäemaksu andmiseks. Ta oli kaebajaga kokku leppinud, et sertifikaadil "parandatakse" teatud näitajad.

Linnakohus kuulas üle ka kaks tunnistajat nendest äriühingutest, kes kaebaja äriühingu taotlusel tegelikult kütuse analüüse teostasid, ja kaks kaebaja äriühingu töötajat – raamatupidaja ja D., kes väitis, et tema ei ole asjaomast sertifikaati allkirjastanud. Lisaks uuris kohus Zh. ja kaebaja kokkusaamiste ja vestluste video- ja helisalvestisi ning erinevaid kirjalikke tõendeid, sealhulgas salvestiste kirjalikke tekste.

Linnakohus tuvastas, et kaebaja oli võltsinud kütuseproovide tulemusi kolme näitaja osas, üheksa näitaja osas ei olnud analüüse tehtud ja kehtivate normidega sobitamiseks oli sertifikaadile kirjutatud juhuslikud kanded. Lisaks oli sertifikaati võltsitud sellega, et see kajastas D.-d teatud sõidukilt proovi võtjana, ehkki tegelikult tõi Zh. kütust sisaldava pudeli; ka oli kaebaja oli võltsinud D. allkirja.

Kohus pidas vastuolulisteks kaebaja selgitusi analüüside ja sertifikaadi hindade, samuti arvel esitatud summade kohta. Kohus uuris kaebaja poolt menetluse erinevatel etappidel esitatut, hinnakirju ja raamatupidamisdokumente ning järeldas, et kogu summa suuruses 7000 krooni tuleb pidada altkäemaksuks, mitte tasuks Zh.-le osutatud teenuse eest. Kohus määras ametnike poolt varjatud jälitustegevuses kasutatud summa 7000 krooni tagasikandmise riigieelarvesse. Linnakohus võttis kaebajale karistuse mõistmisel arvesse, et ta oli diskrediteerinud vedelkütuse vastavussertifikaatide andmiseks volitatud ametnikke ja institutsioone.

Kaebaja kaebas linnakohtu otsuse edasi osas, mis puudutas tema süüdimõistmist altkäemaksu võtmise eest. Kaebaja ei vaidlustanud süüdimõistmist võltsimise eest. Altkäemaksu kohta väitis kaebaja, et linnakohus oli ekslikult pidanud kõnealust raha altkäemaksuks. Kaebaja märkis esimese astme kohtu poolt mõistetud karistusega seoses ka seda, et politsei oli kuritegu matkinud, s.t tahtlikult loonud asjaolud, mida hinnatakse kuriteona ja püüelnud sellise tulemuse poole. Sellega tõusetus küsimus, keda oli diskrediteeritud. Kaebaja tunnistas, et kuriteo matkimine on põhimõtteliselt seadusega lubatud, ent rõhutas, et antud juhul tuleb politseipoolset kihutamist võtta arvesse kergendava asjaoluna, kuna muidu ei oleks võib-olla kuritegu toime pandud.

26. mail 2004 jättis Tallinna Ringkonnakohus kaebaja apellatsioonkaebuse rahuldamata ja linnakohtu otsuse muutmata. Kohus leidis muuhulgas, et asjaolu, et altkäemaksu pakuti kuriteo matkimise käigus – seaduses lubatud meede – ei mõjutanud kaebaja süüd ega karistust. Kohus leidis, et ei politsei ega politseiagent ei olnud vaadeldavad kuriteole kihutajatena.

Kaebaja kaebas ringkonnakohtu otsuse edasi, väites, et jälitustegevuse seaduse kohaselt võib jälitustegevust alustada, kui on andmed ettevalmistatava, toimepandava või toimepandud esimese astme kuriteo või tahtlikult toimepandud teise astme kuriteo kohta, mille eest on ette nähtud karistusena vähemalt kuni kolmeaastane vangistus, kui need andmed

ei ole piisavad kohtueelse uurimise alustamiseks. Seega peab kuriteo ettevalmistamise või toimepanemise kohta olema piisavalt andmeid. Käesoleval juhul aga ei olnud kuritegu ette valmistatud ega toime pandud ning kuritegu matkiti ilma jälitustegevuse seaduses nõutud andmete olemasoluta: sellised andmed saadi alles matkimisega. Seega oli tegemist kihutamisega ja võis põhjendatult arvata, et selleta ei oleks kuritegu toime pandud. Kaebaja kordas, et kuriteo matkimine oleks tulnud lugeda kergendavaks asjaoluks.

18. augustil 2004 otsustas Riigikohus kaebaja kassatsioonkaebust mitte menetlusse võtta.

## **B. Asjakohased riigisisese õigusnormid**

Asjassepuutuval ajal kehtinud jälitustegevuse seaduse § 2 nägi ette, et jälitustegevus on ebaseaduslik, kui seda ei teostata nimetatud seaduses ette nähtud juhtudel ja korras või kui ei järgita selles sätestatud jälitustegevuse eesmärki.

Seadus sätestab ka järgmist:

### **§ 3. Jälitustegevuse eesmärk**

„(1) Jälitustegevuse eesmärk on koguda andmeid ja teha muid käesolevas seaduses lubatud toiminguid, mis on vajalikud:

- 1) ettevalmistatavate või toimepandavate kuritegude tõkestamiseks;
  - 2) toimepandud kuritegude avastamiseks, kuriteo toime pannud isikute tagaotsimiseks, kuriteoga tekitatud kahju hüvitamiseks ning muude kriminaalmenetluses olulise tähtsusega asjaolude selgitamiseks;
- [...].”

### **§ 9. Jälitusmenetluse alustamise ajendid**

„(1) Jälitusmenetluse alustamise ajendid on:

- 1) tõe selgitamise vajadus kriminaalasjas;

[...]

- 3) andmed ettevalmistatava, toimepandava või toimepandud esimese astme kuriteo või tahtlikult toimepandud teise astme kuriteo kohta, mille eest on ette nähtud karistusena vähemalt nelja-aastane vabadusekaotus, kui need andmed ei ole piisavad kohtueelse uurimise alustamiseks;

[...].”

Jälitustegevuse seaduse § 12 lg 2 punkt 4 ja § 13 nägid ette, et politseil on Tallinna Halduskohtu loal õigus kurjategija kinnipidamise või kuriteo väljaselgitamise eesmärgil matkida kuritegusid.

Jälitusametkondadel on õigus kaasata vabatahtlikule ajutisele või alalisele salajasele koostööle jälitustegevuses täisealisi isikuid nende nõusolekul (§ 14 lg 1).

Karistusseadustiku § 4 lg 2 sätestas, et teise astme kuritegu on süütegu, mille eest on karistusena ette nähtud rahaline karistus või vangistus kuni viis aastat.

Karistusseadustiku § 294 lg 1 sätestas, et altkäemaksu võtmise eest karistatakse ühe- kuni viieaastase vangistusega. Karistusseadustiku § 299 lg 1 nägi ette, et dokumendi võltsimise eest karistatakse rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistusega.

## **KAEBUSED**

1. Kaebaja kaebas, et tema süüdimõistmine oli ebaseaduslik, sest ta oli politseipoolse ebaseadusliku kuriteole kihutamise ohver, ilma kihutamiseta ei oleks ta pannud toime tegusid, mille eest ta süüdi mõisteti. Ta tugines konventsiooni artikli 6 lõikele 2.

2. Kaebaja kaebas samuti konventsiooni 1. protokolli artikli 1 rikkumise peale, mis seisnevat selles, et temalt võeti ära raha, mille ta oli saanud politseiga koostööd teinud isikult viimasele osutatud teenuse eest.

## ÕIGUSKÜSIMUSED

1. Kaebaja kaebas, et ta oli politsei ebaseadusliku kihutamise ohver. Kohus leidis, et seda kaebust tuleb kontrollida konventsiooni artikli 6 lõike 1 alusel, mis asjassepuutuv as osas sätestab järgmist:

„Igaühel on [...] temale esitatud kriminaalsüüdistuse üle otsustamise korral õigus õiglasele [...] asja arutamisele õigusemõistmise volitustega institutsioonis [...].“

### 1. Menetlusosaliste seisukohad

Valitsus leidis, et kaebaja ei ole ammandanud riigisiseseid õiguskaitsevahendeid. Ta ei olnud tõstatanud küsimust matkimise õigusliku aluse kohta ega väitnud, et politseiga koostööd teinud isik oleks talle survet avaldanud. Apellatsioonkaebuses ringkonnakohtule käsitleti matkimise küsimust esimest korda ning üksnes kaebaja karistust kergendava asjaoluna tema karistuse raskuse kontekstis. Mis puudutab kassatsioonkaebust Riigikohtule, siis märkis valitsus, et selles kaebuses ei olnud võimalik esitada uusi faktilisi asjaolusid ning Riigikohus ei hinnanud tõendeid. Igal juhul ei vaidlustatud matkimise seaduslikkust ega viidatud kuriteo matkimise piiride ületamisele.

Sisu osas leidis valitsus, et kaebajale oli tagatud asja õiglase arutamine. Valitsus rõhutas, et kriminaalmenetlust kaebaja suhtes alustati andmete alusel, mille politsei sai füüsiliselt isikult Zh. Juba nende esimesel kohtumisel – enne kui Zh. politseiga ühendust võttis – oli kaebaja Zh.-le soovitanud võimalust saada sertifikaat mittenõuetekohasele kütusele, kui nad „leiavad ühise keele“. Alles seejärel teavitas Zh. mainitust politseid, alustati kriminaalmenetlust ning toimus kuriteo matkimine. Lisaks oli altkäemaksu andmise matkimine seaduslik: see põhines õiguslikul alusel ja Tallinna Halduskohtu loal. Halduskohtu otsust ei vaidlustatud ette nähtud 30-päevase tähtaja jooksul. Otsuses nimetati kuriteo matkimisse kaasatud isikud, lubatud tegevuse ulatus ja tähtaeg jälitusliku erandtoimingute tegemiseks. Kuriteo matkimine toimus politsei pideva järelevalve all ja kohtu eelneva loa alusel. Järelikult ei saa Zh.-d pidada *agent provocateur*’iks. Lisaks märkis valitsus, et ehkki Zh. kuulati kohtus tunnistajana üle ja kaebajal oli võimalik talle küsimusi esitada, ei esitatud sisulisi küsimusi ja ka kaitsja ei väitnud, et kuriteo matkimine või kuriteole kihutamine Zh. poolt oleks ebaseaduslik. Lõpuks märkis valitsus, et kaebaja süüdimõistmine ei põhinenud üksnes Zh. ütlustel.

Kaebaja väitis vastu, et kohtutele oli hästi teada politseiga koostööd teinud isiku seotus juhtumiga, sest kohus uuris salajasi heli- ja videosalvestisi. Lisaks saab ringkonnakohus menetlusnormide olulise rikkumise korral tühistada kohtuotsuse ja saata asja tagasi esimese astme kohtusse, isegi kui apellant seda ei taotle. Lisaks tõstatati matkimise alusetuse küsimus kassatsioonkaebuses Riigikohtule.

Asja sisu osas märkis kaebaja, et Zh. sai kaebajalt nende esimesel kohtumisel üksnes hinnakirja, misjärel ta külastas teisi äriühinguid eesmärgiga saada teavet nende tasude kohta. Lisaks ei välistanud ringkonnakohus, et kaebaja “tahtlus seoses altkäemaksuga” võis tekkida pärast seda, kui ta sai analüüside tulemused, mil kogu politseioperatsioon oli lõpule jõudmas. Kaebaja leidis, et kuriteo matkimine oli põhjendamatu, sest tol ajal polnud selge, kas Zh.-st saab üldse kaebaja äriühingu klient. Jääb mulje, et politsei saatis Zh. juba esimesele kohtumisele kaebajaga selleks, et ta mõjutaks kliendi huvi, ja teisele kohtumisele andis kaasa salvestusseadmed ning juhtnöörid kaebaja kihutamiseks mistahes majanduskuriteole.

### 2. EIK hinnang

Esmalt märgib EIK, et kohtuasja pooled on eriarvamusel selles osas, kas riigisiseseid õiguskaitsevahendid on ammandatud. EIK kordab, et riigisiseste õiguskaitsevahendite ammandamise nõude eesmärk (konventsiooni artikli 35 lg 1) on pakkuda osalisriikidele võimalus ennetada või heastada väidetavad nendepoolsed rikkumised enne, kui sellised

kaebused esitatakse inimõiguste kohtule. Järelikult ei vastuta riigid rahvusvahelise organi ees oma tegude eest enne, kui nad on saanud võimaluse need enda õigussüsteemi kaudu heastada (vt 28. juuli 1999. aasta kohtuotsust *Selmouni vs. Prantsusmaa* [suurkoda], avaldus nr 25803/94, punkt 74, EIÕK 1999-V, koos täiendavate viidetega). Lisaks ei tähenda riigisiseste õiguskaitsevahendite ammendamise nõue pelgalt asjaomastele riigisisestele kohtutele kaebuste esitamist ja juba tehtud otsuste vaidlustamist võimaldavate õiguskaitsevahendite kasutamist. Üldjuhul eeldatakse hiljem Strasbourgi esitatavate võimalike kaebuste esitamist ka riigisisestele kohtutele, vähemalt põhimõtteliselt ja vastavalt riigisisestes õigusnormides ette nähtud formaalsetele nõuetele ja tähtaegadele, ning seda, et kasutatud oleks iga võimalikku konventsiooni rikkumist takistavat menetluslikku vahendit (vt 19. märtsi 1991. aasta kohtuotsust *Cardot v. Prantsuse Vabariik*, Seeria A, nr 200, punkt 34, koos täiendavate viidetega).

Käesoleva kohtuasja juurde tagasi tulles peab EIK vajalikuks märkida, et puudub vaidlus selles, et kaebaja esitas kaebuse Riigikohtule ja on seega ammendanud kõik riigisisemed õiguskaitsevahendid. Samas märgib EIK, et puuduvad tõendid selle kohta, et kaebaja oleks kuriteole kihutamise küsimuse tõstatanud esimese astme kohtus. Apellatsioonkaebuses nimetas ta kuriteole kihutamist üksnes karistust kergendava asjaoluna karistuse mõistmisega seoses ja selle kohta oli märgitud, et matkimiseta ei oleks kuritegu võib-olla toime pandud. Seega on hästi arusaadav, et ei linnakohus ega ringkonnakohus ei arutanud konkreetset kihutamise küsimust, mille kaebaja hiljem tõstatab. Alles Riigikohtule õigusküsimustes esitatud kassatsioonkaebuses väitis kaebaja, et matkimine ei olnud jälitustegevuse seaduses sätestatud tingimustel põhjendatud. Ta lisis seejärel, et aktiivse kihutamise ei oleks ta kuritegu toime pannud. Kohus kahtleb, kas antud juhul on riigisisemed õiguskaitsevahendid ammendatud, sest kaebaja poolt riigisisestes menetlustes esitatud väited näivad erinevat väidetest, mis ta esitas inimõiguste kohtus (võrdle eespool nimetatud kohtuotsust *Cardot vs Prantsusmaa* ja 15. novembri 1996. aasta kohtuotsust *Ahmet Sadik vs Kreeka*, punkt 33, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-V). Kohus ei pea siiski vajalikuks teha kindlaks, kas antud juhtumil ammendati kõik riigisisemed õiguskaitsevahendid, sest kaebus tuleb igal juhul tunnistada vastuvõetamatuks järgmistel põhjustel.

Kohus kordab, et eriuurimistoimingute kasutamine – eelkõige varjatud jälitustegevus – ei saa iseenesest rikkuda õigust asja õiglaselt arutamisele. Võttes siiski arvesse ohtu, et selliste meetmetega võib kaasneda politseipoolne kuriteole kihutamine, peab nende meetmete kasutamine olema selgelt piiritletud (vt kohtuotsust *Ramanauskas v. Leedu*, avaldus nr 74420/01, punkt 51, EIÕK 2008-...). Lisaks, ehkki politseiagendi kasutamine võib olla lubatud tingimusel, et selle ulatus ja tagatised on selgelt määratletud, ei õigusta avalik huvi politsei kihutamise tulemusena saadud tõendite kasutamist, sest sellisel juhul on oht, et süüdistatav jääb algusest peale ilma õiglasest asja arutamisest. Politseipoolse kihutamise on tegu, kui matkimises osalevad ametnikud – kas kaitsepolitsei ametnikud või nende volitusel tegutsevad isikud – ei piirdu kriminaalse tegevuse peamiselt passiivse uurimisega, vaid avaldavad isikule sellist mõju, mis kihutab kuriteo toimepanemisele, mida muidu ei oleks toime pandud, ja seda eesmärgiga teha võimalikuks kuriteo tuvastamine, see tähendab koguda tõendeid ja esitada süüdistus (vt ülalnimetatud kohtuotsust *Ramanauskas vs Leedu*, punktid 54-55, koos täiendavate viidetega).

Käesolevas kohtuasjas märgib EIK, et kaebaja, B.E.I. Survey OÜ juhataja, poole pöördus kütuseäri alustav füüsiline isik Zh., kes otsis võimalusi kütuse kontrollimiseks. Miski ei viita sellele, et nende esimesel kohtumisel pakkus ta kaebajale altkäemaksu või küsis kaebajalt võltsitud sertifikaadi saamise võimalikkuse kohta. Vastupidi, sellisele võimalusele vihjas hoopis kaebaja, väites “võimaluste” olemasolu, kui nad leiavad “ühise keele”. Siis kui Zh. teavitas eelnimetatust politseid, peeti neid andmeid piisavaks, et alustada kriminaalmenetlust. Alles eeluurimise käigus taotles politsei luba altkäemaksu andmise kuriteo matkimiseks. Kuriteo matkimiseks andis nõuetele vastava loa pädev kohus. Kohtumääruses oli täpsustatud matkimise kestus, kaasatud isikud, matkitav kuritegu ning samuti kasutatavad tehnilised vahendid. EIK märgib, et halduskohtu otsuse, millega anti luba

kuriteo matkimiseks, võis edasi kaevata 30 päeva jooksul, millist võimalust kaebaja ei kasutanud vaatamata asjaolule, et ta pidi sellest otsusest teada saama pärast seda, kui ta tunnistati kriminaalasjas kahtlustatavaks, st määruskaebuse esitamise tähtaja jooksul.

Lisaks märgib EIK, et esimese astme kohtu istungil uuriti kuriteo matkimise heli- ja videosalvestisi, mille kirjalikud tekstid lisati kohtutoimikusse. Seega oli riigisisestel kohtutel võimalik vahetult hinnata Zh. rolli varjatud tegevuses ning seda, kas see oli või ei olnud kuriteole kihutamiseni ulatuvalt ülemäära aktiivne. EIKile kättesaadava asjakohase materjali põhjal ei ole võimalik järeldada, et Zh. roll oli ülemäära aktiivne. Ehkki kaebaja ja Zh. kõnelused hõlmasid vihjeid ja mõistaandmisi, märgib EIK, et kaebaja küsis – pärast testi mitterahuldavate tulemuste teatavakstegemist – Zh. ettepanekut ja ütles, et numbrid ei ole otsustava tähendusega. Lisaks rõhutab EIK, et linnakohtu istungil kuulati heli- ja videosalvestisi, mis võimaldas kaebajal koheselt osutada igale kihutamise elemendile. Lisaks märgib EIK, et kaebajal oli võimalik vaidlustada Zh. väiteid, kuna viimane kuulati üle avalikul kohtuistungil. Kaebaja ei esitanud siiski väidetava kihutamise kohta mingeid vastuväiteid ja riigisisestel kohtudel ei tuvastanud Zh. poolset survet ega sundi. EIK leiab, et käesolevas kohtuasjas ei ilmne ühtki märki selle kohta, et oleks rikutud kaebaja õigust asja õiglasele kohtulikule arutamisele.

Eeltoodust tulenevalt on kaebus selgelt põhjendamatu ja tuleb tagasi lükata vastavalt konventsiooni artikli 35 lõigetele 3 ja 4.

2. Kaebaja esitas kaebuse ka konventsiooni 1. protokolli artikli 1 rikkumise peale, mis seisnevat selles, et temalt võeti raha, mille ta sai politseiga koostööd teinud isikult viimasele osutatud teenuse eest.

EIK märgib, et kaebus puudutab raha, mille kaebaja sai politseilt Zh. vahendusel kuriteo matkimise raames. Riigisisestel kohtudel pidasid seda asitõendiks ning määrasid, et see tuleb anda raha seaduslikule omanikule. See tähendab, et kuriteo matkimiseks kasutatud raha, mis tuli riigieelarvest, tuleb kanda riigituludesse. Vastavalt kriminaalmenetluse seadustikule oli kohtutel õigus määrata, kuidas toimida asitõenditega. EIK märgib, et riigisisese õiguse tähenduses ei saanud kaebaja kunagi vaidlustatud raha omanikuks, mistõttu tal puudus vara konventsiooni 1. protokolli artikli 1 tähenduses. Aga isegi, kui eeldada, et raha muutus isiku „varaks“ konventsiooni tähenduses, nagu ta EIKis väitis, leiab EIK, et riigisisese kohtu korraldus raha tagastada tähendas, et riik kasutab oma õigust, mis on sätestatud 1. protokolli 1. artikli 2. lõikes „[vajadusel] kehtestada seadusi [...] maksete või trahvide tasumise tagamiseks“. Eeltoodust tulenevalt on käesolev kaebus selgelt põhjendamatu ja tuleb tagasi lükata vastavalt konventsiooni artikli 35 lõigetele 3 ja 4.

Eeltoodust lähtuvalt EIK, ühehäälselt:

*tunnistab* taotluse vastuvõetamatuks.

Claudia Westerdiek  
Sekretär

Peer Lorenzen  
Esimees